

М. М. Комариця

Назарук Осип Тадейович

НАЗАРУК Осип Тадейович (псевд.: Андрій Банашкевич, Андрій Чекановський, Святослав, Чужинець; крипт.: А., А. Б., А. Ч., Б. А., Др. Н. О., Др. О. Н., Ч. А. та ін.; 31. 08. 1883, м. Бучач, нині Терноп. обл. – 31. 03. 1940, м. Краків, Польща) – журналіст, публіцист, письменник, правознавець, громадсько-політичний діяч. Доктор цивіл. та церк. права (1911). Навч. у Бучац. (1900) та Золочів. (нині Львів. обл., 1902) г-зіях, іспит зрілості склав у вересні того ж року у Львові. Гімназистом належав до таєм. драгоманів. гуртка. Вивчав право у Віден. та Львів. університетах (1902–08); очолював товариства «Січ» у Відні (1904–05) та «Академічна громада» у Львові (1906–07), був організатором нових осередків «Січі» та «Просвіти» в Галичині. Від 1904 – чл. Укр. радикал. партії, згодом чл. і секр. її гол. управи. Редагував укр. частину тижневика «Służba Dworska», який видавав 1905 у Бучачі адвокат А. Мозлер укр. та польс. мовами. У нього ж розпочав адвокат. практику в м. Монастириська (нині Терноп. обл., 1909–10). Працював у Відні (1911–12), в адвокат. канцелярії Є. Петрушевича в м. Сколе (нині Львів. обл., 1912–14). Від поч. серпня 1914 воював у лавах УСС, однак 28 серпня заарешт., за звинуваченням у шпигунстві на користь Росії ув'язнений у тюрмі в Станіславі (нині Івано-Франківськ), згодом – у таборі «Талергоф» (Австрія). Після звільнення у грудні виїхав за дорученням СВУ до Швеції. Співпрацював із ред. часописів «Вістник СВУ», «Ukrainische Nachrichten», «Громадський голос» (1916–18 – його ред.). Повернувшись до Галичини, 1915 увійшов до секретаріату Заг. укр. ради, очолив прес. квартиру УСС, був кор. Укр. легіону, організував воєн. музей УСС у Львові, видав книги спогадів про січовиків. Від червня 1916 перебував на Волині й Холмщині, збирав матеріали про становище місц. укр. населення. Від 1918 – чл. Укр. Нац. Ради ЗУНР у Львові, її делегат на переговорах із гетьманом П. Скоропадським щодо допомоги у війні проти Польщі. Працював перекладачем, вів переговори з нім. військами, представниками Держ. секретаріату ЗУНР і Начальної команди

УГА. Після здобуття Києва очолив Укр. телегр. агенцію, згодом – Гол. упр. преси і пропаганди (грудень 1918 – квітень 1919), за дорученням Директорії вів переговори з представниками Антанти в Одесі, не погодився на їхні ультимат. вимоги. Воєнні невдачі армії УНР та конфлікт із С. Петлюрою змусили повернутися до Галичини. Від червня 1919 – керівник прес. кватири УГА і відп. ред. її друк. органу «Стрілець». У листопаді 1919 емігрував із урядом ЗУНР до Відня як уповноважений у справах преси і пропаганди, був чл. делегації під час польс.-рад. переговорів на Ризькій мирній конф., у квітні 1920 увійшов до складу Ліги віднови України. Водночас працював у ред. часописів «Український прапор» та «Воля». Аналіз причин поразки Визв. змагань 1917–21, а також вплив В. Липинського та єпископа К. Богачевського зумовили зміну політ. орієнтирів Н. від радикал. соціалізму до монархіст.-гетьман. ідеології та інтеграл. католицизму. Від серпня 1922 – у Канаді як надзвич. представник уряду ЗУНР, від жовтня 1923 – у США. 1924–27 редагував тижневик «Січ» (м. Чикаго), розбудовував осередки однойм. товариства, пропагував гетьман. ідеологію, водночас від 1926 – співред. укр. катол. г. «Америка» (м. Філадельфія). Від 1927 – у Львові, відновив адвокат. практику, став чл. правління Союзу укр. адвокатів та одним із чільних діячів Укр. катол. нар. партії (1930, згодом – Укр. нар. обнова); 1928–39 – ред. г. «Нова зоря». Друкувався у часописах «Нація в поході» (Берлін; його програмна стаття «Слово до українських людей доброї волі», що зайняла всю площу одного з газет. чисел, була відповіддю на публікацію М. Ростовця «Скоропадський і скоропадчуки» в париз. г. «Українське слово»), а також «Діло», «Літературно-науковий вістник» («Вістник»), «Новий час», «Письмо з Просвіти», «Поступ», «Свобода», «Українське слово», «Шляхи» (усі – Львів), «Краківські вісті», «Ukraina» (Будапешт). Більшість його журналіст. матеріалів мають полеміч. характер. Н. – один із засн. укр. товариства «Скала» (1931–39; ініціював розвиток мережі його читалень у Станіслав. єпархії), чл. Укр. координац. комітету (1937–39). На поч. 2-ї світової війни виїхав до Варшави, а на поч. 1940 – до Кракова. Н. наголошував на необхідності розвитку нац. традицій, пропагуванні укр. культури серед ін. народів, найдієвіший засіб якого – переклади літ. творів. Літ-ру трактував насамперед як засіб духов. просвіти народу, полемізував із ідей. лідером «вістниківців» Д. Донцовим, вбачаючи суперечність його ідеології з християн. мораллю, звинувачував в узурпації літ.-наук. журналу. Виступав проти запровадження в Галичині культу І. Франка, зокрема серед молоді, вихованню як майбутнього нації надавав першочергового значення, основою педагогіки вважав християн. мораль. Автор числен. публіцист. і політол. статей в укр. та зарубіж. періодиці, частина з яких вийшла окремими відбитками у серіях «Бібліотека “Стрільця”», «Бібліотека “Громадського голосу”» тощо. Документи, рукописи та листування Н. зберігаються у ЦДІА України у Львові; 2010 в Івано-Франківську видано його «Мемуари».

Основні твори

З кривавого шляху УСС. Л., 1916; Слідами Українських Січових Стрільців. Л., 1916; Над Золотою Липою. В таборах Українських Січових Стрільців. Відень, 1916; 1917; Князь Ярослав Осмомисл. Л., 1918; Нью Йорк, 1959; Л., 1991; Рік на Великій Україні. Відень, 1920; Л.; Відень, 1922; Проти орд Джінгісхана. К.; Відень, 1921; До Історії Революційного Часу на Україні. Українські політичні партії, їх союзи і теорії. Вінніпег, 1924; Роксоляна. Л., 1930; 1990; 2009; Нью Йорк, 1955; Т., 1991; На спокійнім океані. Л., 1934.

Основні праці

Що то є нарід або нація. Л., 1911; Олекса Довбуш і Карпатські опришки. Джерзі Сіті, 1915; Що се є суспільні кляси, боротьба кляс, буржуазія, пролетаріят і організація. [Б. м.], 1915; Як називається наш рідний край і нарід? [Б. м.], 1915; Формальні проблеми української державности. К., 1918; Корупція в державнім життю. Л.; Відень, 1921; Про новий тип кирині. Причинок до історії еміграції. Відень, 1922; В лісах Алберти і скалистих горах. Чикаго, 1924; Вячеслав Липинський – відновитель державної ідеології України, і про монархізм Український і Французський. Чикаго, 1926; Київ і Значінне Традиції. Чикаго, 1926; Робітництво і релігія – ідея – преса – вкладка. Найкоротші історія України. Наука для діячів. Чикаго, 1926; Греко-католицька церква і українська ліберальна інтелігенція. Л., 1929; І-й з'їзд молоді. Його ґенеза та його резолюції представлені з католицької точки погляду. Л., 1935; Вячеслав Липинський. Архів. Т. 7: Листи Осипа Назарука до Вячеслава Липинського. Філадельфія, 1976; Утеча зі Львова до Варшави. Спогади українського консерватиста з першої половини жовтня 1939 року. Перемишль, 1999.

Рекомендована література

1. Кедрин-Рудницький І. Мої шефи-редактори: Із споминів редактора // Календар «Свободи» на переступний 1956 рік. Джерсі-Сіті, 1956;
2. Бучач і Бучаччина: Істор.-мемуар. зб. Нью-Йорк; Лондон; Париж; Сідней; Торонто, 1992. Т. 27;
3. Сенік Я. Назарук Осип Тадейович // Укр. журналістика в іменах. Вип. 3. Л., 1996;
4. Українська преса в Україні та світі ХІХ–ХХ ст.: Істор.-бібліогр. дослідж. Т. 4. Л., 2014.

Бібліографічний опис:

Назарук Осип Тадейович / М. М. Комариця // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2020. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-71692>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).